

Doba římská a doba stěhování národů

Roman Age and Migration period

Borotín (k. ú. Borotín u Boskovic, okr. Blansko) „V Občinách“.

Doba římská. Depot. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Muzeum regionu Boskovicka, p. o.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V rámci projektu AMČR-PAS č. M-202400061 probíhaly v roce 2024 ve spolupráci s občanskými spolupracovníky povrchové prospekce Muzea regionu Boskovicka, p. o., v různých částech muzeem spravovaného území. Kromě množství samostatných nálezů byly spolupracovníkem V. Konečným na katastru Borotína objeveny také dva menší hromadné nálezy z doby římské.

Depot č. 1 (BOROTÍN 1) byl objeven spolupracovníkem muzea V. Konečným dne 28. 1. 2024. Místo nálezu se nachází na katastru obce Borotín v prudkém svahu orientovaném k severozápadu, v nadmořské výšce 492 m. Nálezce narazil na malé plošince svahu v hloubce 57 cm na bronzový zvonek, ihned nález ohlásil a následně za účasti nálezce, archeoložky a dokumentátora proběhly terénní práce omezeného rozsahu, které se soustředily na odkrytí a dokumentaci malého depotu v těžko přístupném terénu, v těsné blízkosti kořenů stromu. Odkrytá situace na úrovni podloží tvořené jemnou pískovou hlínou běžovohnědé barvy ukázala soubor čtyř podélně uložených předmětů s orientací sever–jih (obr. 1).

Předměty byly ze země vyzvednuty částečně obalené v hlíně, a v zájmu jemné konzervace a realizace materiálových analýz nebyly nijak mechanicky čištěny. Ošetření předmětů

v oddělení Analytické konzervace Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i., je v době přípravy této zprávy teprve v počáteční fázi, proto jsou zde podány jen předběžné informace o nalezených předmětech (obr. 2).

Nejnápadnější složkou depotu jsou dvě celistvě dochovaná bronzová tzv. tintinnabula, zvony (jeden z nich i s dochovaným železným srdcem), jejichž determinace je možná již nyní, před jejich konzervací a dokumentací. Oba exempláře představují cylindrickou formu s pětiúhelníkovým uchem, odpovídající formě Ohlenroth Typ A, var. 4 (Ohlenroth 1925, 151), Nowakowski typ A (Nowakowski 1988, 75) resp. Pomberger Typ 2 (Pomberger 2018, 9, Fig. 9). Vzájemně se od sebe jen mírně liší svými rozměry a stavem zachování (u většího a štíhlejšího exempláře je ucho v horní části zřetelně ztenčeno opotřebením). Představují charakteristické římské výrobky, ovšem jejich výskyt v neřímské části kontinentu též není ojedinělý (souhrnně Nowakowski 1988; k našemu území viz Jílek 2008; Zeman 2017). Ačkoliv je výskyt římských tintinnabul doložen prakticky ve všech oblastech barbarika, z našeho území čítá jejich soubor poměrně omezený počet. Celistvě dochovaný bronzový exemplář, stejného typu jako jsou zvonky z depotu v Borotíně, byl nalezen v mírně deformovaném stavu v Uherském Brodě (Jílek 2008, 145, obr. 1). Další zvonek stejného typu byl ve fragmentárním stavu objeven v Blatnici pod Svatým Antonínkem (lokalita I; Zeman 2017, 154, obr. 44:10).

Samotné zvonky podle formy nelze blíže chronologicky determinovat a daný typ se objevuje po celou dobu trvání doby římské (např. Nowakowski 1994, 134, 138). Cylindrické zvonky se často pokládají za součást výbavy koňského postroje (tam je řadí též Zeman 2017, 154), z římského území je však pro tuto interpretaci poměrně málo jednoznačných indicií. Vcelku čteně se objevují v prostředí římských vojenských táborů.

Obr. 1. Borotín. Terénní situace depotu č. 1. Foto L. Bedáň.

Fig. 1. Borotín. Archaeological context of the hoard No. 1. Photo by L. Bedáň.

Obr. 2. Borotín. Depot č. 1. Foto Z. Jarůšková.

Fig. 2. Borotín. The hoard No. 1. Photo by Z. Jarůšková.

Další dva nálezy byly zhotoveny ze železa, tudíž jejich přesný popis a určení na základě nálezového stavu zatím není možný. Jeden z nich zřejmě představuje drobný mečík (či dýku) s poměrně krátkou rovnou čepelí s oboustranným ostřím a dlouhým trnem rukojeti. V nálezovém stavu je silnou vrstvou koroze spojen se železnou naběračkou, jejíž rukojeť má v průřezu tvar plochého obdélníku.

Depot č. 2 (BOROTÍN 2) obsahující bronzové mince a železné předměty byl objeven spolupracovníkem muzea V. Konečným dne 26. 6. 2024 přímo v prostoru lesní cesty na stejném svahu kopce jako depot č. 1. Místo nálezů se nachází o něco výše, v nadmořské výšce 533 m. Obě nálezové polohy jsou od sebe vzdáleny cca 270 m vzdušnou čarou.

Vzhledem k nepřilíživé hloubce (10–20 cm) a roztroušenosti nebyla přítomnost hromadného nálezů zpočátku zřejmá, proto nálezce předměty vyzvedl sám a muzeum kontaktoval po shromáždění všech předmětů a jejich zaměření v terénu. Následným terénním ověřením bylo zjištěno, že předpokládaný depot byl rozptýlen na ploše cca 60 × 40 cm, s maximální hloubkou 20 cm. Stejně jako obsah depotu č. 1 se i nálezy z depotu č. 2 nacházejí teprve v počáteční fázi laboratorního ošetření, proto je jejich popis a určení jen částečné a předběžné (obr. 3).

Depot obsahoval sedm předmětů, mezi nimi zejména čtyři římské bronzové ražby. Bez konzervace byla zatím předběžně určena pouze jedna, a to sestercius císaře Antonína Pia (doba vlády 138–161). Nejvýznamnějším železným předmětem je téměř celistvě dochovaná železná obloukovitá ostruha s kulovitými knoflíky na koncích ramen typu Ginalski E5/E6 (Ginalski 1991, 63, Ryc. 11). Dále je zde fragmentárně zastoupena tulej menšího hrotu kopí či oštěpu a do dvou dílů rozlomené železné udidlo spletené ze dvou tyčinek s postranními kroužky.

Ačkoliv přesné datování a interpretace depotů Borotín 1 a 2 bude možné teprve po provedení materiálových analýz a konzervace, určité hypotetické a předběžné závěry lze formulovat již nyní. Chronologicky citlivější materiál obsahuje depot Borotín 2, v němž se jedna ražba jednoznačně *terminus post quem* řadí do pozdní fáze stupně B2, resp. horizontu B2/C1 (rámcově éra markomanských válek či období krátce po jejich skončení). Do téhož období lze řadit též železnou ostruhu. Depot Borotín 1 tak úzce datovatelný materiál zdá se neobsahovat. Analogií k železné naběračce by mohl být fragmentární nález z depotu železných předmětů nalezených v objektu 1 na sídlišti v Blučině

(Droberjar 1997, 130, 246, Taf. 20:14), který je nejčastěji dáván do chronologického kontextu římsko-germánských interakcí během markomanských válek (např. Tejral 2008, 79). Obecně, a zatím jen se značnou dávkou opatrnosti, lze do identických souvislostí přiřadit i oba depoty z Borotína.

Za předpokladu, že budoucí detailní analýzy výše uvedené předpokládané datování depotů potvrdí, značně získá na významu též jejich poloha, která je v kontextu předpokládaných tras pohybů a pozic opěrných bodů římské armády na našem území velmi nápadná. Nalezly se ve vyvýšené poloze tvořící severozápadní hranici nepřilíživé nížiny Malé Hané v severní části Boskovické brázdy. Archeologické interpretace, opírající se kromě vlastních pramenů také o přirozenou geomorfologii krajiny, doplněné i modelováním tras pohybů římského vojska v prostředí GIS, tento přirozený koridor pokládají za jednu z hlavních komunikačních tras využívaných Římany v období markomanských válek. Dokladem jejich přítomnosti v bližším okolí Borotína je například mincovní depot denárů a jednoho sestercie ze Sudic (Jarůšková 2019; Militký, Jarůšková v tisku), a zejména krátkodobý tábor u Jevíčka (Komoróczy et al. 2020, 223–224). Depoty by tak mohly zřetelně obohatit naše znalosti o různých formách interakcí mezi germánským obyvatelstvem regionu a přítomnými římskými jednotkami v době markomanských válek (srov. Droberjar et al. 2020).

Literatura

- AMČR:** Záznam M-202400061 [cit. 2025-04-15]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/projekt/detail/M-202400061>.
- Droberjar, E. 1997:** *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*. Fontes Archeologici Pragenses 21. Prague: Museum nationale Pragae.
- Droberjar, E., Komoróczy, B., Vlach, M. 2020:** Remarks on the possibilities of studying armed conflicts between the Romans and Germans during the Marcomannic Wars in Moravia. In: P. Drnovský, P. Hejhal (eds.): *Archaeology of Conflicts*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 11–25.
- Ginalski, J. 1991:** Ostrogi kabłakowe kultury przeworskiej. Klasyfikacja typologiczna. *Przegląd Archeologiczny* 38, 53–84.
- Jarůšková, Z. 2019:** Sudice (k. ú. Sudice u Boskovic, okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 60(1), 255.
- Jílek, J. 2008:** Nálezy římských zvonů na území ČR a naddunajské části Dolních Rakous. In: Z. Měřinský, J. Klápště (eds.): *Dissertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque – Supplementum 1*. Brno: Masarykova univerzita, 145–153.
- Komoróczy, B., Rajtár, J., Vlach, M., Hüssen, C.-M. 2020:** A companion to the Archaeological sources of Roman military interventions into the Germanic territory north of the Danube during the Marcomannic Wars. In: M. Erdrich et al. (eds.): *Marcomannic wars and Antonine Plague. Selected essays on two disasters that shook the Roman World*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 61. Brno: The Czech Academy of Sciences, Institute of Archaeology, Brno, 173–254.
- Militký, J., Jarůšková, Z. v tisku:** Hromadný nález římských mincí ze Sudic (okr. Blansko), *Numismatické listy* 2024.
- Nowakowski, W. 1988:** Metallglocken aus der Römischen Kaiserzeit im europäischen Barbaricum. *Archaeologia Polona* XXVII, 69–145.
- Nowakowski, W. 1994:** Tintinnabula auf den Ostseeinseln. Die römischen Bronzeglocken auf den Inseln Gotland und Bornholm. Fornvännen. *Journal of Swedish Antiquarian Research* 89(3), 133–143.
- Ohlenroth, L. 1925:** Oberstdorf: Nebelhornweg (1500 m ü. M.) – Fund einer römischen Glocke. *Das schwäbische Museum. Zeitschrift für Kultur, Kunst und Geschichte Schwabens, Jahrgang* 1925, 151–154.

Obr. 3. Borotín. Depot č. 2. Foto Z. Jarůšková.

Fig. 3. Borotín. The hoard No. 2. Photo by Z. Jarůšková.

Pomberger, B. M. 2018: Roman Bells in Central Europe: Typologies and Discoveries [online]. *Musarchaeology Vienna* – Online Publication 2018_1, 1–18.

Tejral, J. 2008: Ke zvláštnostem sídlištního vývoje v době římské na území severně od středního Dunaje. In: E. Droberjar et al. (eds.): *Barbarská sídliště. Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů* (Archeologie barbarů 2007). Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 37.

Brno: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., 67–98.

Zeman, T. 2017: *Střední Pomoraví v době římské. Svědectví povrchové prospekce*. Archaeologica Olomucensia. Tom II. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Summary

In 2024, two hoards were discovered in Borotín (Blansko District), on the slope of a hill at the border of the Malá Haná region. One of them (Fig. 1) comprised two bronze bells, an iron ladle, and a short iron sword or dagger (Fig. 2). The second hoard contained four bronze coins (one of them identified as sestertius belonging to Antoninus Pius, AD 138–161), as well as iron items including horse bits, a spearhead or throwing spear fragment, and a spur (Fig. 3). While the first hoard can be broadly dated to the Roman period, the second is most likely associated with the period of the Marcomannic Wars. These finds probably represent new evidence of Roman military activity in the area.

Balázs Komoróczy, Zuzana Jarůšková

Brno (k. ú. Zábrdovice, okr. Brno-město)

Ul. Příční č. p. 505.

Doba římská a doba stěhování národů. Sídliště. Plošný odkryv.

Záchranný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84: 49.2001425N, 16.6159725E; 49.2003581N, 16.6158786E; 49.1999464N, 16.6149961E; 49.2001953N, 16.6147547E

V Brně-Zábrdovicích, na ulici Příční probíhal od června do srpna 2024 záchranný archeologický výzkum (Bučo 2024), vyvolaný stavbou „BD Příční 14“. Plocha byla zničena recentními zásahy do hloubky cca 2 m od současného terénu. Výzkumem se podařilo zachytit archeologické situace z protohistorického období. Keramický materiál byl vyhotoven na kruhu, vzhledem k jeho fragmentarizaci však nebylo možné určit přesnou dataci.

Literatura

Bučo, M. 2024: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při chystané stavbě „BD Příční 14“*. Rkp. nálezové zprávy č. j. 65/24. Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

In 2024, a rescue archaeological excavation was carried out during the construction of a building at 14 Příční Street in Brno (Zábrdovice cadastral area, Brno-City District). Features from the protohistoric period were uncovered.

Michal Bučo

Držovice (k. ú. Držovice na Moravě, okr. Prostějov) „Za Humny“ (bývalá cihelna), parc. č. 216/1.

Mladší doba stěhování národů. Pohřební areál. Plošný odkryv.

Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -556372.89, -1131768.31

Při severním okraji intravilánu dnes samostatné obce Držovice (v letech 1950–1954 byly součástí tzv. „velkého Prostějova“, ke kterému byly v roce 1973 opětovně připojeny, aby dne 1. 6. 2006 znovu získaly svoji samostatnost), v poloze s pomístním názvem „Za Humny“, leží bývalý těžební prostor držovické cihelny, dříve cihelny Konečného a Nedělníka – v roce 1948 transformované do Hanáckých cihelen a od roku 1960 součást Cihelny G. Klimenta v Brně, kde se v současnosti nachází recyklační závod firmy Očenášek. Při těžbě cihlářské hlíny (přesněji kvartérních spraší würmského stáří) se v minulosti často přicházelo na „pozůstatky diluviálních zvířat“, které obohacovaly postupně se rozrůstající sbírky vznikající Musejní a průmyslové jednoty v Prostějově. Byla zde však zjištěna i dlouhodobě užívaná venkovská raně středověká nekropole (souhrnné Fojtík, Šmíd 2008, 19, 51–54, 79–80, 103–104, tab. 1: 1–2, 37–41, 59: 1–10; 73: 1), která je díky statí F. Faktora, otištěné již v roce 1896 na stránkách Časopisu Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci (Faktor 1896), jednou z nejstarších v literatuře evidovaných archeologických lokalit Prostějovska. Její existence byla v roce 2014 připomenuta náhodným objevem hrobu jezdce – lukostřelce (Fojtík 2015), pohřbeného zde spolu se svým koněm někdy na počátku 6. století n. l. V roce 2020 v jeho blízkosti proběhl záchranný archeologický výzkum vyvolaný rozšířením těžebního pole ve východní části areálu bývalé cihelny, kterým bylo odkryto a zdokumentováno šest hrobů – pět z nich náleželo právě době pokročilého stěhování národů (nejspíše germánskému kmenu Langobardů), šestý pak bezpečně souvisel s pozdější nekropolí slovanského etnika (Fojtík 2021).

V březnu a dubnu 2024 realizovalo prostějovské pracoviště Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., další terénní odkryv, související s opětovnými zemními pracemi v areálu bývalé cihelny. Na skryté ploše se podařilo zachytit jeden žárový hrob, a především 11 hrobů kostrových, povětšinou však druhotně otevřených a téměř dokonale „exhumovaných“ již hluboko v minulosti. Jejich zásypy byly tak nálezů zcela prosté nebo obsahovaly pouze ojedinělé zlomky lidských kostí a v jednom případě i kostí drobnější psovitě šelmy. Pozornost si zaslouží zejména trojice hrobů, z nichž jeden byl poznamenán starším sekundárním zásahem jen v omezené míře (hrob č. 14/2024), dva pak zcela unikly pozornosti, a zůstaly tak nedotčenými (hroby č. 10/2024 a 13/2024).

Hrob č. 14/2024 byl vzhledem k posunutí, či dokonce přetočení celých partií skeletu, jinak však dodržujících své původní anatomické rozložení, otevřen a „vyloupen“ poměrně brzy po uložení do země. I přes výkop cílený na střední část těla pohřbené starší ženy (patrně tedy na kovové šperky situované v oblasti trupu) se tak podařilo zdokumentovat nejen část kosterních pozůstatků, ale také objevit řadu předmětů z její původní „výbavy do záhrobí“. Mezi solitárními kostmi rozmetanými v zásypu jámy o rozměrech cca 230 × 100–110 cm a hloubce 90 cm byl nalezen železný nožík. Nade dnem pak spočívaly, mimo zmíněný skelet s doklady druhotné manipulace s tělem pohřbené, i zmíněné doprovodné nálezy. V oblasti krční páteře ležel trojvrstvý kostěný jednostranný hřeben s bohatou výzdobou a v okolí pak rozptýlené korálky, které byly součástí náhrdelníku

v celkovém počtu 16 objevených kusů (převažují korálky vyrobené z karmínově červené a/nebo žluté sklovité hmoty doplněné dvěma polyedrickými exempláři z modrého skla a jedním korálkem z jantaru). Pod pánevními kostmi byla situována keramická nádoba a přeslen.

Hrob č. 13/2024 obsahoval skelet dospělé ženy uložené do nepravidelně oválné hrobové jámy o rozměrech cca 225 × 65–100 cm a hloubce 85 cm v nezvyklé poloze na břiše. Zjevná semknutost kostí nepochybně svědčí o těsném zabalení či spíše až stažení těla do pohřebního rubáše nebo kusu textilu. Při levém rameni byla objevena drobná stříbrná zlacená spona vykládaná po obvodu almandinem dovezeným snad až z Indie (tj. polodrahokamem sytě červené až červenohnědé barvy, jehož název je odvozen od starověké brusírny drahokamů Alabanda v Turecku), a ve středu snad dokonce exotickou slonovinou. Jedná se o jen velmi vzácně se vyskytující ozdobu / šatní spínadlo označované jako vírová spona (svým ztvárněním totiž připomíná vodní vír, cf. Tejral 2011, 59–60, Abb. 25), a především také o vysoce spolehlivý datační předmět, který klade hrob do prvních desetiletí 6. století n. l. Překvapivým nálezem je druhotně upravený zlomek skleněné nádoby, sloužící snad jako ozdoba, amulet nebo „zástupný milodar“, skrytý pod paží levé ruky. Pochází z nádoby ve své době velmi ceněné a společensky prestižní – tzv. poháru s chobotovitými nálepy a z pohledu archeologického jde o první doklad jejího výskytu v českých zemích.

Za „objev desetiletí“ lze pak v regionu Prostějovska zcela bez nadsázky považovat hrob č. 10/2024, který poskytl pohřeb dospělého muže – bojovníka a jezdce na koni (obr. 4). V terénu takřka nečitelná hrobová jáma o rozměrech 230 × 90–100 cm a hloubce 45 cm se výplní téměř nelišila od okolního sprašového podloží, a zůstala tak dodnes utajena. Skelet pohřbeného ležel v natažené poloze na zádech a byl orientován ve směru V–Z. V rohu jámy spočívalo železné kopí, při pravé ruce pak železný nůž, a především velmi dobře zachovaný železný meč – tzv. spatha o délce

Obr. 4. Držovice. Hrob bojovníka a jezdce na koni. Foto P. Fojtík.

Fig. 4. Držovice. Burial of a warrior and horse rider. Photo by P. Fojtík.

Obr. 5. Držovice. Detail železného meče. Foto P. Fojtík.

Fig. 5. Držovice. Iron sword detail. Photo by P. Fojtík.

téměř 90 cm (obr. 5). V oblasti pasu byla situována železná opasková přezka a koncentrace drobných nálezů, zjevně z obsahu textilní nebo kožené tašky uzavřené bronzovým knoflíkem s očkem a zavěšené na opasku. Ta obsahovala železnou ocílkou, úštěpy silicítů sloužící za křesací kameny a zcela otřelou měděnou římskou minci. U paty pravé nohy byla vyzvednuta velmi subtilní železná destičkovitá ostruha, dokládající jízdu na koni, se kterou lze spojovat i neklamně stopy sice vážných, ale zdárně zhojených zranění utrpených nepochybně při pádu z koně – jednalo se o zlomeninu levé kosti stehenní, a především pravé kosti pažní (zde po srůstu vedoucí k viditelnému a jistě i citelně omezujícímu zkrácení pravé horní končetiny).

Výše ve stručnosti přiblížené nálezy z Držovic reprezentují doposud nejseverněji lokalizované pohřebiště z doby pozdního stěhování národů s výskytem hrobů koní na Moravě (na jihu registrujeme lokality Drnholec, Šakvice, Lužice, severněji pak Holubice a Žuráň), a řadí tak držovickou cihelnu k důležitým lokalitám počátku 6. století n. l. nejen v českých zemích, ale i v širší oblasti středního Podunají (cf. Trampota et al. 2022, 166–169, Fig. 33–34). Jde o svým způsobem unikátní doklady doby, kdy se zde usazení příslušníci germánského kmene Langobardů postupně (z části?) přesouvali do Panonie (dnešního severozápadního Maďarska; k podobným hrobům viz Bóna, Horváth 2009), aby na konci svého putování (v roce 568) dorazili až do dnešní severní Itálie, kde je jejich jméno dodnes uchováno v geografickém označení Lombardie.

Literatura

- Bóna, I., Horváth, J. B. 2009: *Langobardische Gräberfelder in West-Ungarn*. Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum.
- Faktor, F. 1896: Staroslovanské pohřebiště u Držovic. *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* XIII, 166.
- Fojtík, P. 2015: Držovice na Moravě (okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 56(2), 258–259.
- Fojtík, P. 2021: Držovice (k. ú. Držovice na Moravě, okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 62(2), 224–225.
- Fojtík, P., Šmíd, M. 2008: *Slovanské hroby a pohřebiště na Prostějovsku*. Pravěk, Supplementum 18. Brno: Ústav archeologické památkové péče.
- Tejral, J. 2011: Zum Stand der Langobardenforschung im norddanubischen Raum. In: J. Tejral et al. (Hrsg.): *Langobardische Gräberfelder in Mähren I*. Spisy Archeologického ústavu Brno AV ČR Brno 39. Brno: Archäologisches Institut Akademie der Wissenschaften der Tschechische Republik Brno, v. v. i., 11–73.

Trampota, F., Kubín, P., Melicherová, L., Vargová, L., Jarošová, I., Vymazalová, K., Horáčková, L., Nývtová Fišáková, M., Rebay-Salisbury, K., Rendl, B., Kanz, F., Mařík, I., Klontza-Jaklová, V. 2022: The Late Migration Period Cemetery at Drnholec (Břeclav District, Czech Republic). *Památky archeologické* CXIII, 135–181. DOI: 10.35686/PA2022.3.

Summary

In 2024, a rescue archaeological excavation, prompted by the expansion of a mining area at the site of a former brickworks in Držovice (Prostějov District), yielded one cremation grave and 11 inhumation graves associated with the northernmost burial site from the Late Migration period identified in Moravia that includes horse burials. Thanks to the newly discovered warrior grave containing an iron sword (Grave 10/2024; Fig. 4, 5), the Držovice brickworks site ranks among the key early 6th-century sites not only within the Czech lands, but also in the broader Middle Danube region.

Pavel Fojtík

Holasovice (okr. Opava)

Extravilán, parc. č. 642/14.

Mladší doba římská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum.

Uložení nálezu: Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v Ostravě.

Lokalizace: WGS-84: 49.9955578N, 17.8141883E

V průběhu záchranného archeologického výzkumu realizovaného v letech 2023 a 2024 na katastru Holasovic, na parcele č. 642/14, byla zachycena malá část zahlobené chaty. Její dno zasahovalo jen velice mělce pod úroveň povrchu podloží. Skrývka byla v superpozici s chatou pouze v prostoru jejího jihozápadního rohu, kde byla dokumentována jedna sloupová jáma. Z výplně objektu pochází několik drobných keramických střepů. Zlomek jedné na hrncířském kruhu točené šedé misky náleží kultuře przeworské z mladší doby římské. Stavba patrně souvisela s osídlením zachyceným při záchranném archeologickém

výzkumu v roce 2011, kdy probíhala stavba blízké cyklistické trasy č. 55 „Slezská magistrála“ (Hlas 2012, 183). Lokalita byla osídlená také v neolitu a ve starší době železné.

Literatura

Hlas, J. 2012: Holasovice (okr. Opava). *Přehled výzkumů* 53(1), 183.

Summary

During the spring and summer months of 2023 and 2024, a rescue archaeological excavation was carried out in the cadastral area of Holasovice (Opava District), on plot No. 642/14. The excavation revealed part of a sunken hut dating to the Late Roman period.

Jindřich Hlas, Jiří Motěšický

Holešov (k. ú. Všetuly, okr. Kroměříž)

Ul. Palackého, parc. č. 609/5.

Doba stěhování národů. Pohřebiště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Kroměřížska, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 17.54983E, 49.32501N

V roce 2024 proběhl záchranný archeologický výzkum vyvolaný stavební aktivitou související s rozšiřováním stávajícího parkoviště pro společnost Nestlé Česko na ulici Palackého v Holešově-Všetulích (obr. 6). Areál na výrobu cukrovinek je v obecném povědomí však znám spíše pod původním názvem SFINX a jeho tradice sahá až do devatenáctého století. Místo výzkumu se nachází v zákrytu několika zbývajících stromů přímo naproti hlavní budově objektu s ikonickou sfingou před vstupem do závodu. V jižní části dotčené plochy bylo po skrývce nadložních vrstev registrováno celkem 12 kostrových hrobů, které se vyznačovaly špatně čitelnými zasypy s podílem vápenatých konkrécií, uvnitř kterých byly po začistění zřetelné druhotné zásahy vyznačující se naopak výrazněji tmavším zbarvením. Mimo hroby byly při následném začistění plochy v její východní části zjištěny i dva sídlištní objekty, které pravděpodobně představují naprostou periferii rozsáhlého polykulturního sídliště nacházejícího se na levobřežní (jižní) terase Rusavy, v širším prostoru

Obr. 6. Holešov. Celkový pohled na plochu pohřebiště v průběhu výzkumu. Foto M. Popelka.

Fig. 6. Holešov. General view of the burial site during excavation. Photo by M. Popelka.

původního dřevopodniku (starší, špatně lokalizované a náhodné nálezy viz Fojtík, Popelka 2018, 53) a navazující obchodní zóny (výzkum I. Čižmář při stavbě OC Tesco viz Čižmář 2011, 210).

Pohřebiště, tvořené nejméně dvanácti hroby (není jisté, zda pohřebiště nepokračuje mimo plochu zasaženou stavbou), je na základě nálezů několika skleněných nádob datováno do průběhu 5. století n. l. Zemřeli byli na pohřebišti ukládáni do poměrně rozměrných hrobových jam (největší hrobová jáma dosahovala délky až 3 m) obdélného půdorysu se zaoblenými rohy. Jámy dosahovaly současně značné hloubky (nejhlubší hrob až 1,8 m od odhadovaného původního terénu). Orientace hrobů byla bez výrazné odchylky ve směru V–Z, přičemž pohřbení byli uloženi v natažené poloze (nznak) s hlavou na západní straně hrobu, tedy s pohledem k východu (obr. 7). Profily hrobů byly víceméně vanovité, ve dně pak byly patrné úpravy hrobové jámy do formy kvadratického lůžka, do nějž byla umístěna dřevěná rakev se zemřelým (obrysy rakví byly poměrně dobře čitelné, dřevo dochováno v korozních produktech drobných železných předmětů). Hroby byly rozděleny do dvou skupin po šesti a tvořily semknuté skupiny. Z prozkoumaných dvanácti hrobů bylo v desíti případech zjištěno jejich druhotné narušení, které proběhlo pravděpodobně nedlouho po pohřbu. Vykrádací šachty byly ve většině případů situovány v západní polovině hrobu, tedy nad oblastí hlavy, hrudníku, případně rozšířeny až do prostoru pánve. Analogická situace včetně výrazněji tmavého zbarvení druhotného zásahu byla pozorována také na dobře prozkoumaném pohřebišti v Praze-Zličíně (Vávra a kol. 2007, 566). Pouze dva hroby byly ušetřeny tohoto drastického dobového zásahu. Jeden neporušený hrob obsahoval pohřeb dítěte, ve druhém byla uložena přibližně čtyřicetiletá žena s uměle deformovanou lebkou (obr. 8). O příslušnosti ke konkrétnímu národu nebo skupině obyvatelstva není bohužel v současné chvíli možné sdělit nic dalšího, jelikož v žádném z hrobů (včetně hrobů neporušených) nebyly nalezeny žádné milodary, které by pomohly tuto kulturní otázku rozřešit (např. spínadla oděvu, spony nebo přezky, které mohou být typické pro konkrétní kmen). Zmíněné skleněné nádoby (obr. 9), jež byly nalezeny ve čtyřech z dvanácti hrobů, pocházejí z oblasti pozdně antických dělen na území tehdejší Římské říše, a v rámci hrobového inventáře se tedy jedná o importované zboží s nepochybně prestižní a symbolickou hodnotou, avšak opět bez možnosti přispění k řešení etnické příslušnosti zemřelých. Dvě nádoby byly prakticky totožné a šlo o pohárky z tenkého žlutozeleného skla s nálepy na

Obr. 7. Holešov. Druhotným zásahem silně narušený hrob. Foto M. Popelka.

Fig. 7. Holešov. Grave severely disturbed by secondary intervention (grave robbing). Photo by M. Popelka.

Obr. 8. Holešov. Detail horní části skeletu ženy s uměle deformovanou lebkou. Foto M. Popelka.

Fig. 8. Holešov. Detail of the upper body of a woman with an artificially deformed skull. Photo by M. Popelka.

těle. Další (kompletně dochovanou) nádobou byl masivnější pohár z karmínového skla s vývalkem na stopce. Posledním, také kompletně dochovaným exemplářem, byla lahvovitá nádoba s vysokým, úzkým hrdlem, zdobená skelnou nití ve spirále po obvodu hrdla a těla nádoby. Analogie k poslední zmíněné variantě lze spatřovat na pohřebištích v Praze-Zličíně (drobná láhev v dětském hrobě č. 70 – Jířík et al. 2015, 185–189) nebo Klosterneuburgu (hrob č. 6) nedaleko Vídně (Neugebauer-Maresch, Neugebauer 1986, 352, Taf. 6). Obě zmíněné lokality nevybočují z datačního rámce 5. století (resp. jeho první poloviny), kam můžeme řadit i hroby prozkoumané v Holešově-Všetulích.

Obr. 9. Holešov. Kompletně dochované skleněné nádoby z pohřebiště. Foto M. Popelka.

Fig. 9. Holešov. Completely preserved glass vessels from the burial site. Photo by M. Popelka.

Literatura

Čižmář, I. 2011: Holešov (k. ú. Všetuly, okr. Kroměříž).

Přehled výzkumů 52(1), 210.

Fojtík, A., Popelka, M. 2018: V dobách, kdy města ještě nebylo.

In: Z. Fišer (ed.): *Holešov. Město ve spirálách času*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 43–56.

Jiřík, J., Vávra, J., Šmolíková, M., Kuchařík, M. (a kol.) 2015: *Hroby barbarů v Praze-Zličíně. Svět živých a mrtvých doby stěhování národů*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy.

Neugebauer-Maresch, Ch., Neugebauer, J.-W. 1986: Ein Friedhof der römischen Kaiserzeit in Klosterneuburg. Rettungsgrabung des Bundesdenkmalamtes in den Jahren 1983–84 im Bereich des evangelischen Pfarramtes. *Archaeologia Austriaca* 70, 317–384.

Vávra, J., Jiřík, J., Kubálek, P., Kuchařík, M. 2007: Pohřebiště z doby stěhování národů v Praze – Zličíně, ul. Hrozenkovská – průběžná zpráva o metodice a výsledcích výzkumu. In: E. Droberjar, O. Chvojka (eds.): *Archeologie Barbarů 2006. Sborník příspěvků z II. protohistorické konference, České Budějovice 21.–24. 11. 2006. Svazek II. Archeologické výzkumy v jižních Čechách, Supplementum 3*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 565–577.

Summary

A rescue excavation carried out during the car park extension for Nestlé CZ – the SFINX Všetuly factory in Holešov (Všetuly cadastral area, Kroměříž District) revealed 12 graves from the Migration period (Fig. 6). Most of them (10 out of 12) had been disturbed by contemporary grave robbery (Fig. 7). The remaining two were intact but contained no finds. In one undisturbed grave, a woman with an artificially deformed skull was buried (Fig. 8). The only conclusive finds are a set of glass vessels of Late Antique origin (Fig. 9), discovered in four graves, placed in niches behind the head of the deceased. This is the first burial site of its kind identified in the Kroměříž region.

Miroslav Popelka, Martin Paulus, Radka Popelková

Horní Moštěnice (okr. Přerov)

„Ostudy“, parc. č. 1014/13.

Starší doba římská. Sídliště. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V roce 2016 nalezl spolupracovník Muzea Komenského v Přerově M. Komínek v rámci projektu „Preventivní archeologie na území Olomouckého kraje“ během detektorové prospekce prováděné v poloze „Ostudy“ poblíž jižního okraje intravilánu obce Horní Moštěnice bronzovou sponu dvojdielné konstrukce ze starší doby římské (obr. 10). Lokalita se nachází na levobřežní straně říčky Moštěnky, která je levostranným přítokem řeky Moravy. Nadmořská výška v místě nálezu činí 211 m.

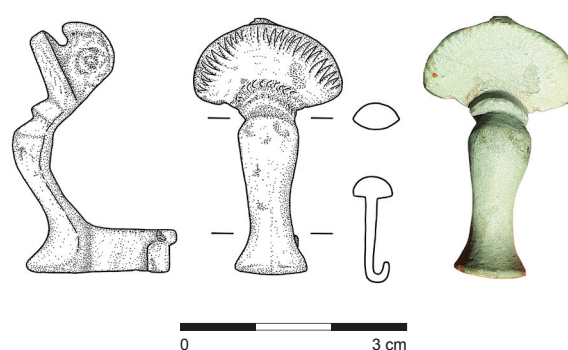
Doklady osídlení z doby římské v trati „Ostudy“ prokázal povrchovými sběry D. Kolbinger již v 70. letech 20. století, stejně jako sídliště z doby římské v poloze „Bařiny“ na sousedním katastru obce Dobruška (Kolbinger 1987, 22–26). Na lokalitě jsou v současnosti prováděny pravidelné povrchové prospekce doprovázené detektorovým průzkumem (Schenk 2000, 102, obr. 1).

V případě popisovaného nálezu se jedná o velmi dobře zachovalou římsko-provinciální kolínkovitou sponu s polokruhovitou záhlavní destičkou s výzdobou ve formě rytých zig-zag motivů (zvaných vlčí zuby), která je charakteristická pro variantu Jobst 13D (Jobst 1975, 66). Maximální délka spony je 30 mm, maximální šířka v úrovni zdobené půlkruhové záhlavní destičky pak 17,1 mm. Váha spony činí 7,349 g. Spona je opatřena vyšším obdélným úzkým zachycovačem s ohnutou spodní hranou. Povrch artefaktu je rovnoměrně pokryt světle zelenou oxidační

patinou. Vinutí a jehla se nedochovaly, ale korozní produkty rezavého zabarvení v místě háčku na zachycení tětiny naznačují, že tyto části spony byly železné.

V případě této varianty kolínkovitých spon se jedná o typické spínadlo vyskytující se od poloviny 2. století, zejména v přechodném horizontu B2/C1 v období markomanských válek. Jejich výskyt byl zaznamenán jak v prostředí germánských sídlišť, pohřebišť, tak v prostoru krátkodobých římských táborů (Peškař 1972, 95–96, Taf. 17:4, 9; Tejral 1999, 143, Abb. 44:14–17; Droberjar 2012, 122–124; 2020, 501–502; Komoróczy, Vlach, 2018, 247; Urban 2020, 52; Zeman 2017, 80).

Nález kolínkovité spony typu Jobst 13D z Horní Moštěnice na Přerovsku rozšiřuje počet dosud známých lokalit s výskytem této varianty spínadla na Moravě.

Obr. 10. Horní Moštěnice. Kolínkovitá spona s půlkruhovou záhlavní destičkou typu Jobst 13D. Foto Z. Schenk, kresba P. Holcová.

Fig. 10. Horní Moštěnice. Knee-shaped fibula with a semi-circular head-plate of the Jobst 13D type. Photo by Z. Schenk, drawing by P. Holcová.

Literatura

- Droberjar, E. 2012: Římské kolínkovité spony v Čechách. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 25, 119–131.
- Droberjar, E. 2020: Marcomannic wars and new Roman period discoveries in Jevíčko (West Moravia/East Bohemia). *Archeologické rozhledy* LII(4), 479–522. DOI: 10.35686/AR.2020.18.
- Jobst, W. 1975: *Die römischen Fibeln aus Lauriacum*. Forschungen in Lauriacum 10. Linz: Oberösterreichisches Landesmuseum.
- Kolbinger, D. 1987: Sídliště ze starší doby římské na katastrech obcí Dobruška a Horní Moštěnice (okr. Přerov). *Informační zpravodaj členů Sm. pobočky Čs. spol. archeologické při ČSAV září 1987*, 22–26.
- Komoróczy, B., Vlach, M. 2018: *Příběhy civilizace a barbarství – Pod nadvládou Říma*. Brno: Archeologický ústav AV ČR, Brno v. v. i.
- Peškař, I. 1972: *Fibeln aus der römischen Kaiserzeit in Mähren*. Praha: Academia.
- Schenk, Z. 2000: Nové archeologické nálezy z doby římské na Přerovsku, okr. Přerov. *Informační zpravodaj* prosinec 2000, 102–106.
- Tejral, J. 1999: Zum Stand der archäologischen Forschung über den römischen militärischen Eingriff in Gebieten nördlich der Donau. *Přehled výzkumů* 39 (1995–1996), 81–164.
- Urban, P. 2020: Nové zberové nálezy římsko-provinciálních spón z južnej Moravy v zbierkach Regionálneho múzea v Mikulove. *Studia archaeologica Brunensia* 25(2), 35–77. DOI: 10.5817/SAB2020-2-2.
- Zeman, T. 2017: *Střední Pomoraví v době římské. Svědectví povrchové prospekce*. Archaeologica Olomucensia. Tom II. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Summary

A knee-shaped fibula with a semi-circular head-plate decorated with an engraved zig-zag motif ('wolf teeth'), characteristic of the Jobst 13D type (Fig. 10), was found during a metal detector survey in the 'Ostudy' field (Horní Moštěnice cadastral area, Přerov District). The artefact can be dated to the period of the Marcomannic Wars (transitional phase B2/C1).

Zdeněk Schenk, Miroslav Komínek

Ivančice (k. ú. Hrubšice, okr. Brno-venkov)

Za Zámkem.

Doba římská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V průběhu roku 2024 proběhlo na katastru Hrubšic několik záchranných archeologických výzkumů před výstavbou rodinných domů. Zkoumaná polykulturní lokalita byla identifikována už v roce 2021 při výstavbě místní komunikace a sítě (Bučová Čerňavová 2022). Lokalita leží v rovinatém terénu nivy řeky Jihlavy, který se mírně zvedá v západním směru. Celkem byly nalezeny čtyři sídlištní objekty pozdní doby římské, jejichž funkce není jasná. Nejrozsáhlejší z nich přesahoval délku 5 m, měl nerovné dno vyhloubené do pískového podloží. Uvnitř byla zjištěna přítomnost kúlových jam, které neutvářely zřetelnou konstrukci. Objekt měl snad původně sloužit jako zahlobené obydlí, ale nestabilní pískové podloží záměr zmařilo. Každopádně zemnice nalezená v roce 2021 několik metrů od této jámy měla jasnou konstrukci se sloupy v rozích a ve středu stěn.

Nalezený materiál z objektů zahrnoval běžnou v ruce dělanou germánskou keramiku, keramiku tzv. jiříkovického typu i dva glazované fragmenty importované z římské říše. Dále bylo získáno několik kovových zlomků, kostěná industrie, zvířecí kosti, mazanice a přeslen.

Literatura

Bučová Čerňavová, K. 2022: *Hrubšice – výstavba 27 RD na parcele 281/2 – kanalizace, vodovod*. Rkp. nálezové zprávy č. j. M-TX-202300300. Uloženo: Archiv nálezoových zpráv, Archeologický ústav MZM. DOI: 10.60585/M-TX-202300300. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202300300>.

Summary

A rescue archaeological excavation carried out prior to the construction of family houses in Ivančice (Hrubšice cadastral area, Brno-Country District) revealed settlement features dating to the Late Roman period. In addition to locally produced ceramics, fragments of glazed Roman provincial pottery were also recovered.

Katarína Bučová Čerňavová

Podivín (okr. Břeclav)

Ul. Bratislavská, parc. č. 2017, 2018/1.

Doba římská. Sídliště, pohřební areál. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 48.8284347N, 16.8610256E

Stavba nové prodejny PENNY Market probíhala na východním okraji města, v těsné blízkosti bývalé pískovny, kde byly v minulých letech zkoumány objekty z doby bronzové a doby římské (Čižmář 2016; 2020). Při stavbě retenční nádrže v západním rohu stavby byly na profilech zachyceny zahloubené objekty, z nichž pochází keramický materiál datovaný rámcově do doby římské.

Větší část stavby se rozkládá v místě zničeném dřívější těžbou písku. Původní terén tak byl zachycen ve větší míře pouze v prostoru parkoviště v severovýchodní části parcely. Zde byly identifikovány tři hrobové jámy orientované ve směru V–Z. Při jejich odkryvu byly nalezeny pouze neúplné, v neanatomické poloze umístěné kosterní pozůstatky dvou mužů a jednoho dítěte, bohužel bez dalšího inventáře, který by umožnil jejich datování.

Literatura

Čižmář, I. 2016: Podivín (okr. Břeclav). *Přehled výzkumů* 57(1), 223–224, 251.

Čižmář, I. 2020: Podivín (okr. Břeclav). *Přehled výzkumů* 61(1), 181.

Summary

During the construction of a new shopping centre in Bratislavská Street in Podivín (Břeclav District), features from the Roman period and three undated graves oriented east-west were uncovered. The skeletal remains in the graves were found in a non-anatomical position.

Ivan Čižmář

Přerov (k. ú. Kozlovice u Přerova, okr. Přerov)

„Nad Lukami“, parc. č. 804.

Starší doba římská. Sídliště. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V roce 2024 byl v rámci projektu „Preventivní archeologie na území Olomouckého kraje“ prováděn detektorový průzkum na polykulturní lokalitě „Nad Lukami“ při severovýchodním okraji katastrálního území Kozlovice u Přerova. Lokalita se nachází na tzv. Radslavické říční terase pleistocenního stáří, na levém břehu potoka Lučnice, který je levostranným přítokem řeky Bečvy. Průměrná nadmořská výška zarovnaného povrchu terasy činí 220 m. Na lokalitě objevené v roce 2001 je dlouhodobě prováděn povrchový průzkum na sídlišti z doby římské (Schenk 2002). Starší horizont osídlení je zastoupen pouze sporadickými nálezy z mladší a pozdní doby kamenné, doby bronzové, starší i mladší doby železné (Schenk, Kulíšek 2023).

V rámci průzkumu byla spolupracovníkem Muzea Komenského v Přerově, p. o., T. Kulíšekem nalezena římsko-provinciální spona. Jedná se o ojedinělý nález, který představuje emailová šarnýrová spona typu Exner I 32, Riha 5.17.5 (Exner 1941, 54–56; Riha 1994, 138–141, Taf. 34:2651–2653). Obloukovitý lučík i zachycovač mají trojúhelníkovitý tvar. Každý z nich

na svém povrchu nese výzdobu v podobě devíti menších pyramidovitě uspořádaných trojúhelníků, které jsou střídavě vykládány emailem světle zeleného a hnědočerveného zabarvení (obr. 11). Okraje lučíku i zachycovače jsou po obvodu zdobené krátkými příčné rytými rýžkami. Zdobeno je rovněž žebírkem na předělu mezi lučíkem a zachycovačem.

Celková délka spony činí 44 mm, maximální šířka je 22 mm a hmotnost spínadla činí 13,622 g. Vinutí ani jehla spony se nedochovaly. Povrch artefaktu je na horní straně pokryt postříbřením a na spodní straně předmětu tmavě zelenou oxidační patinou.

Kozlovický exemplář lze na základě obdobných nálezů z Čech, Moravy a Slovenska datovat do 2. poloviny 1. století až 1. poloviny 2. století n. l. Původ tohoto typu emailových spon lze hledat v západních provinciích Římské říše (např. Elsček 2017, 169–177, obr. 3: 4–7; Frýzl 2016, 53; Urban 2020, 45–46, obr. 6: 2).

Nový nález spínadla z areálu germánského sídliště ze starší doby římské z Přerova-Kozlovic je prvním exemplářem svého druhu na Přerovsku a zároveň rozšiřuje počet známých lokalit na Moravě. Nepochybně souvisí s existencí jedné z větví Jantarové stezky procházející významným přírodním koridorem – Moravskou branou, při jehož jihozápadním vyústění se lokalita nachází.

Obr. 11. Přerov. Emailová spona typu Exner I 32. Foto Z. Schenk.

Fig. 11. Přerov. Enamelled fibula of Exner I 32 type. Photo by Z. Schenk.

Literatura

- Elsček, K. 2017:** Rímske emailové spony zo Slovenska a nové nálezy emailových spôn zo Zohora. In: E. Droberjar, B. Komoróczy (eds.): *Římské a germánské spony ve střední Evropě* (Archeologie barbarů 2012). Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 53. Brno: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., 169–175.
- Exner, K. 1941:** Die provinzialrömischen Emailfibeln der Rheinlande. *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* 29, 31–121.
- Frýzl, J. 2016:** Římsko-provinciální spony z oblasti severně od středního Dunaje a jejich význam v tehdejší živé kultuře. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.
- Riha, E. 1994:** Die römischen Fibeln aus Augst und Kaiseraugst: Die Neufunde aus 1975. Augst: Römermuseum.
- Schenk, Z. 2002:** Přerov (k. ú. Kozlovice, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 43, 243.
- Schenk, Z., Kulíšek, T. 2023:** Přerov (k. ú. Kozlovice u Přerova, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 64(1), 269–270.
- Urban, P. 2020:** Nové zberové nálezy rímsko-provinciálnych spôn z južnej Moravy v zbierkach Regionálneho múzea v Mikulove. *Studia archaeologica Brunensia* 25(2), 35–77. DOI: 10.5817/SAB2020-2-2.

Summary

The enamelled fibula of Exner I 32 type (Fig. 11) was found in 2024 during a metal detector survey in the 'Nad Lukami' field (Kozlovice u Přerova cadastral area, Přerov District). The artefact can be dated to the Early Roman period, specifically to the B1c–B2b phase.

Zdeněk Schenk, Tomáš Kulíšek

Sivice (okr. Brno-venkov)

Parc. č. 799/1.

Doba stěhování národů. Hrob. Skupina/sít sond. Záchranný výzkum.

Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.2039658N, 16.7868067E

Při stavbě rodinného domu na parcele č. 799/1 na východním okraji obce byl dokumentován kostrový hrob z období stěhování národů porušený druhotným zásahem; pro datování je klíčová stříbrná záušnice. Zahloubené objekty byly identifikovatelné pouze ve výkopech pro základové pasy a nelze vyloučit přítomnost dalších hrobů v okolí. Jde o součást lokality na rozmezí katastrů Sivice a Pozořic (Geislerová, Parma eds. 2018, 288–289).

Literatura

Geislerová, K., Parma, D. (eds.) 2018: *Výzkumy – Ausgrabungen* 2011–2016. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Summary

A rescue excavation carried out during the construction of a family house on the eastern outskirts of Sivice (Brno-Country District) yielded an inhumation grave dating to the Migration period.

David Parma

Sobotovice (okr. Brno-venkov)

Severozápadně od obce, parc. č. 1118.

Doba římská. Ojedinelé artefakty. Průzkum detektorem kovu. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.0636281N, 16.5511661E

Při detektorové prospekci v ploše budoucí opravárenské haly (viz oddíl Doba železná) byla získána větší část bronzové profilované spony s vysokým zachycovačem, (obr. 12: 1) kterou je možné zařadit do starší doby římské. Ze stejného nebo spíše mladšího období mohou pocházet rovněž dva zachycovače (obr. 12: 2, 3).

Obr. 12. Sobotovice. Část bronzové spony s profilovaným lučíkem a vysokým zachycovačem a dva zachycovače spon. Foto I. Čížmář.

Fig. 12. Sobotovice. Part of a bronze fibula with a profiled bow and high catchplate, and two catchplates from other fibulae. Photo by I. Čížmář.

Literatura

Neuveveno.

Summary

A metal detector survey conducted northwest of Sobotovice (Brno-Country District) led to the discovery of a bronze fibula with a high catchplate dating to the Early Roman period (Fig. 12:1), along with fragments of two catchplates from fibulae of the Late Roman period (Fig. 12:2, 3).

Ivan Čižmář

Staré Město (k. ú. Staré Město u Uherského Hradiště, okr. Uherské Hradiště)

„Olší“, parc. č. 6015/309.

Doba římská. Ojedinelé artefakty. Průzkum detektorem kovu. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V souvislosti s prospekci zaměřenou na depot z pozdní doby bronzové (viz oddíl Doba bronzová) byly získány také dvě párové spony dvojdielné konstrukce s vysokým zachycovačem, s horní třetivou (obr. 13). Lučík má esovitý tvar se střechovitým průřezem. Jedná se o spony typu Almgren skupina VII. a lze je datovat do přechodného období po markomanských válkách – do poloviny 2. a na počátek 3. století (Droberjar 2014, 50–53; Hanáková 2023; Komoróczy et al. 2019).

Obr. 13. Staré město. Spony s vysokým zachycovačem. Foto D. Menoušková.

Fig. 13. Staré město. Fibulae with high catchplates. Photo by D. Menoušková.

Literatura

Droberjar, E. 2014: *Spony z doby římské. Studijní materiály*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Hanáková, K. 2023: Drobné kovové a skleněné nálezy z doby římské ze sídliště v Hevlíně, okr. Znojmo. *Studia archaeologica Brunensia* 28(1), 45–109. DOI: 10.5817/SAB2023-1-2.

Komoróczy, B., Vlach, M., Zelíková, M., Sedláček, J., Růžičková, P. 2019: Revize stavu archeologických komponent v trati Drnholec „Holenická pole“ pomocí prospekčních a málo invazivních výzkumných metod. *Přehled výzkumů* 60(2), 9–55.

Summary

In connection with a metal detector survey associated with the discovery of a Late Bronze Age hoard (see Bronze Age section) in the ‘Olší’ field (Staré Město u Uherského Hradiště cadastral area,

Uherské Hradiště District), a pair of fibulae with high catchplates and front chords were also recovered (Fig. 13). The S-shaped bows have a triangular cross-section. These are fibulae of Almgren type VII, datable to the transitional period following the Marcomannic Wars, around the mid-2nd to the early 3rd century.

Dana Menoušková

Uherský Brod (okr. Uherské Hradiště)

Sídliště Olšava; Ul. U Mlýnů, Polní, parc. č. 3584/8.

Mladší doba římská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.0139014N, 17.6471058E

V červenci a v listopadu roku 2024 proběhly poslední dvě etapy záchranného archeologického výzkumu, který předchází výstavbě komplexu šesti nových bytových domů a jejich příslušenství v blízkosti Sídliště Olšava v Uherském Brodě. Odkryv prostorově navazuje na plochy předchozích etap výzkumu (Kuchař 2023a). Během červencové etapy (obr. 14) byla odkryta skupina objektů představujících periferii hospodářského zázemí germánského sídliště z období mladší doby římské. Ze zachycených objektů, které dokládají existenci nadzemních staveb, lze jmenovat otisk menší stavby dřevěno-hlinité konstrukce se šesti kůly a otisk objektu sestávajícího ze zahroubeného prostoru a třech sloupových jam, které tento prostor obklopovaly. Zkoumány byly také dvě zásobní jámy, přičemž výplň jedné z nich obsahovala kromě nálezů z doby římské také vrstvu s obsahem raně středověké slovanské keramiky datované do velkomoravského období, což koresponduje s obdobnou situací v předchozí etapě tohoto výzkumu, jež byla zachycena v nevelké vzdálenosti od zmíněné zásobní jámy (Kuchař 2003b). Zachyceno bylo jedno menší samostatně stojící ohniště s propáleným dnem. Ostatní objekty na ploše lze interpretovat jako sloupové jámy nejasného stáří, dále zahroubené objekty různých velikostí a tvarů bez možnosti jejich bližší identifikace. Tmavá kulturní vrstva bez jasných okrajů zachycená mezi objekty byla zdokumentována formou tří kopaných sond. V prostoru mezi těmito sondami byla detektorovou prospekci plochy nalezena jedna římská mince. Soubor movitých nálezů pocházejících z výplní objektů a sond zahrnuje střepy keramických nádob, zvířecí kosti, mazanice s otisky konstrukčních prvků a jeden kus štípané kamenné industrie. V průběhu listopadové etapy byl na poslední části staveniště zachycen pouze jeden zahroubený objekt blíže neurčené funkce.

Literatura

Kuchař, Z. 2023a: Uherský Brod (okr. Uherské Hradiště).

Přehled výzkumů 64(1), 273.

Kuchař, Z. 2023b: Uherský Brod (okr. Uherské Hradiště).

Přehled výzkumů 64(2), 155.

Summary

An archaeological excavation conducted in connection with construction works in Sídliště Olšava Street in Uherský Brod (Uherské Hradiště District) revealed the hinterland of a Germanic settlement dating to the Late Roman period (Fig. 14).

Zdeněk Kuchař

Obr. 14. Uherský Brod. Letecký snímek zkoumané plochy po dokončení etapy v červenci 2024. Foto Z. Kuchař.

Fig. 14. Uherský Brod. Aerial view of the excavation area after completion of the July 2024 phase. Photo by Z. Kuchař.

Valašské Meziříčí (k. ú. Bynina, okr. Vsetín)

„Paseky“, „Kopečky“, parc. č. 564/1.

Doba římská. Ojedinělé artefakty. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezů: Muzeum regionu Valašsko, p. o.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V rámci dlouhodobé prospekce severního břehu Rožnovské Bečvy a následně vlastní Bečvy se postoupilo do oblasti Byniny–Mštěnovic. Na rozhraní katastru těchto obcí, přibližně v třicetimetřové vzdálenosti od sebe, byly nalezeny dvě bronzové spony, které jsou rámcově datovány do doby římské.

Kromě těchto spon byla na předmětné lokalitě nalezena i štípaná industrie zřejmě neolitického až eneolitického stáří (viz oddíl Neolit).

V roce 2025 bude na této nové lokalitě probíhat opakovaná povrchová prospekce.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A metal detector survey carried out in Valašské Meziříčí (Bynina cadastral area, Vsetín District) yielded two bronze fibulae, which were broadly dated to the Roman period. In addition to these finds, chipped stone industry of prehistoric origin was also recovered at the site (see Neolithic section).

Samuel Španihel